

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Stockholm den 13 januari 2014

Landsbygdsdepartementet

landsbygdsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande över Skogsstyrelsens förslag om Förstudie om ett nationellt skogsprogram för Sverige – Förslag och ställningstagande (Meddelande 5 2013)

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA) har beretts tillfälle att lämna synpunkter på Skogsstyrelsens förslag om Förstudie om ett nationellt skogsprogram för Sverige – Förslag och ställningstagande (Meddelande 5 2013).

KSLA:s uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet.

Sammanfattning och övergripande ställningstagande

KSLA delar Skogsstyrelsens bedömning att ett svenskt nationellt skogsprogram (NSP) kan ge mervärden i förhållande till hur svensk skogspolitik traditionellt utvecklats och implementerats. KSLA stödjer även att den innehållsliga ramen för ett NSP måste vidgas till att vara skogens roll i utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Endast med denna vidare ram kan ett NSP ge möjlighet att skapa de mervärden som eftersträvas och som efterfrågas idag och i framtiden.

Skogssektorn möter idag många krav och förväntningar som går bortom de traditionellt skogspolitiska frågorna. Genom ett NSP finns möjlighet

- att mer systematiskt inkludera och sammanväga samtliga skogspolitiska mål,
- att beakta och integrera departements- och myndighetsövergripande frågor som berör skogsnäringen till ett helhetsperspektiv,
- att beakta skogens roll vertikalt i olika förädlings- och värdekedjor,
- att beakta det regionala och/eller lokala perspektivet med hänsyn till skogens varierande roll i olika delar av landet,
- att på ett strukturerat sätt inkludera forskning och utveckling rörande skogsnäringen så att samhällsutvecklingen gagnas på kort och lång sikt samt identifiera behov av ny forskning, samt
- att effektivisera och stärka Sveriges engagemang i internationella skogsfrågor.

Adress
Box 6806
(Besök: Drottninggatan 95
B)
113 86 STOCKHOLM

Telefon
08-54 54 77 00
Telefax
08-54 54 77010

E-post
akademien@ksla.se
Hemsida
www.ksla.se

Fakturaadress
Kungl. Skogs- och
Lantbruksakademien
Box 821 05150
833 26 STRÖMSUND

Organisationsnr
262000-1145
Bankgiro
5954-1318

KSLA vill dock samtidigt anföra att förväntad positiv utveckling genom ett NSP förutsätter:

- Att etableringen av ett nationellt skogsprogram baseras på ett brett politiskt stöd som möjliggör att programmet kan verka långsiktigt och fortsätta verka även vid förändrad politisk sammansättning i riksdag och regering,
- Att det nationella skogsprogrammet får mandat att integrera väsentliga politikområden som berör skogen för att kunna motverka/överbygga policyfragmentering,
- Att programmet tillåts vara verkligt policyskapande med hantering av målkonflikter samt återkoppling till viktiga politikområden,
- Att det leds från Statsrådsberedningen för att uppnå den politiska tyngd som behövs samt har ett självständigt kansli för att hantera det övergripande uppdraget,
- Att man under initieringsfasen noga överväger, avgränsar och fastställer skogsprogrammets mandat och resurser,
- Att det skapas goda förutsättningar för en bred aktörssamverkan som ej begränsas enbart till den traditionella skogsnäringen för att uppnå delaktighet, delägarskap och bredare värderingar,
- Att programmet utformas med konkreta mål med tillhörande tidsplaner samt med en relevant uppföljnings- och utvärderingsprocess, samt
- Att såväl forskningsfronterna inom olika områden beaktas som att viktiga områden för ny forskning och utredningsverksamhet identifieras i programmet.

Nedan följer kompletterande synpunkter på några delfrågor.

Uppdraget och NSP:s mandat

I uppdraget till Skogsstyrelsen noteras att *”Syftet med förstudien är att ge ett kunskapsunderlag för utvecklingen av verktyg för att ta tillvara framtidens möjligheter och identifiera hinder för det hållbara skogsbruket med dess jämställda produktions- och miljömål samt ge underlag för en bedömning av om ett nationellt skogsprogram vore ändamålsenligt och kostnadseffektivt. Det gäller särskilt affärsutveckling och arbetstillfällen, samt behov av skogen som leverantör av råvara och rekreation, samt ... ekosystemtjänster, i ett förändrat klimat.”*

Som vi noterat i vår sammanfattning ovan är det KSLA:s bedömning att skogsbruket idag och imorgon möter många förväntningar/krav som går bortom nuvarande skogspolitiska mål. Det gäller inte minst skogens viktiga roll att motverka vår tids kanske största miljöfråga, nämligen växthuseffekten, genom ökad bindning av koldioxid och användning av förnyelsebara skogsprodukter. Kraven på de sociala, kulturella och estetiska aspekterna på skogen och skogens skötsel blir också allt viktigare. Det gäller även förväntningar om att skogen skall vara en källa till fler tjänster t.ex. jakt, turism, m.fl. tjänster som inte kan insorteras under biologisk mångfald. Och detta skall ske samtidigt som skogens bidrag med energi- och fiberråvara fortsätter att växa. Det finns också en stor utmaning och potential i helt nya material och produkter som är baserade på vedfibern. Exempel på detta är kemiprodukter, biokompositer, medicinska produkter och nanobaserade material. Därmed har skogsnäringen en ytterst viktig roll i transformationen mot en grön ekonomi. Det är därför angeläget att ett framtida NSP vidgas att vara **skogens roll i utvecklingen mot ett hållbart samhälle**. Därmed behöver ett kommande NSP vara departementsintegrerande och koordinerande i frågor som rör skogen.

I rapporten från Skogsstyrelsen framhålls detta och KSLA stödjer denna vidgning av mandatet för ett NSP. Men många delfrågor kring mandatet behöver tydliggöras och därmed blir det av största vikt med en berednings-/ implementeringsfas där uppdraget tydligare fastställs tillsammans med det nationella skogsprogrammets hemvist och resurser. Utan ett tydligt mandat är risken uppenbar att ett NSP blir verkningslöst.

Organisation – Skogens värdekedjor viktiga delar

KSLA finner det angeläget att skogens värdekedjor omfattas av ett kommande NSP. Den snabba mekaniseringen och produktivitetens utvecklingen i skogsbruket har medfört att skogsbrukets andel av BNP har minskat kontinuerligt i modern tid. Men skogen är fortsatt källan för råvara till en framgångsrik och för Sverige mycket viktig exportindustri. Därtill är skogen – tvärs emot många vanföreställningar - en växande källa för förnybar bioenergi (Har ökat från 40 TWh 1970 till 130 TWh 2012 och ger idag ett större nettobidrag till energiförsörjningen än kärnkraften och med tillämpning för elkraft, fordonsbränsle och värme). Skogens bidrag till energinyttan är därtill betydande då energieffektiva produkter ersätter fossilt baserade produkter (t.ex. vedfiber som byggnadsmaterial) Därför är det viktigt att skogens roll, och kraven på skogsbruket, ses integrerat med industrisektorer och samhället i övrigt. Behovet av en integrerad syn på skogen framkommer även när vi ser på utvecklingen av nya material och produkter från skogsråvara liksom utvecklingen av tjänster som jakt, friluftsliv och turism. Och förväntningarna på framtiden är att nya varor och tjänster fortsatt kan utvecklas från skogen – inte minst inom biokemi och energi. Till detta kommer ökad insikt om skogens betydelse för ekosystem, biologisk mångfald, miljö och välbefinnande i allmänhet.

Mot bakgrund av dessa komplexa förväntningar på skogen finner KSLA att det är angeläget att ett nationellt skogsprogram får en central politisk förankring så att det kan verka samordnande och övergripande. Det innebär att kansliet för programmet bör ledas från Statsrådsberedningen och tilldelas erforderliga resurser för att möta uppdraget: *Skogens roll i utvecklingen mot ett hållbart samhälle*. Endast med denna placering kan ett nationellt skogsprogram hantera de tvärsektoriella inslaget med ett stort antal frågor som berör flera departement.

Förutom kravet på att kunna hantera komplexa målfrågor, tvärsektoriella frågor, skogens roll i flera värdekedjor tillkommer behovet av vertikal integration/koordinering – regionala hänsyn vid avvägning mellan olika mål beroende på olika lokala förutsättningar. Dessa regionala hänsyn kan exempelvis baseras på vitt skilda naturgeografiska förhållanden eller på skogens lokala betydelse för sociala värden. Möjligheten att även kunna beakta lokala/regionala faktorer torde ha stor betydelse för att öka legitimiteten och känslan av delägarskap i programmet. KSLA:s uppfattning är att Finland har lång erfarenhet och har lyckats bättre i detta hänseende än många andra länder och att inspiration till organisation av denna del av uppdraget med fördel kan hämtas från vårt grannland men kanske också från Österrike.

Processen för att utarbeta ett nationellt skogsprogram

Det är, enligt KSLA, viktigt att förutsättningarna för ett nationellt skogsprogram är utförligt fastlagda innan det startas. Därför är initieringsfasen ytterst viktig. KSLA biträder de ställningstaganden Skogsstyrelsen gör i sin utredning i detta hänseende.

Vi vill därtill särskilt understryka att man under initieringsfasen även ägnat speciell uppmärksamhet åt etablerandet av en effektiv uppföljnings – och utvärderingsprocess.

Likaså är det viktigt att, under denna fas, etablera en bred förankring för det nationella skogsprogrammet bland en bred grupp intressenter. Även om några intressenter senare inte har resurser att vara aktiva deltagare i programmet är det viktigt att de stödjer de mandat, format och processer som etableras. Utan detta aktiva stöd vid uppstarten torde möjligheten till framgång starkt reduceras eller helt utebli.

KSLA har uppfattningen att remissprocessen är viktig för etablerandet av ett NSP. Det är många remissinstanser involverade i processen men med tanke på det uttalade behovet av ett brett program saknas vissa viktiga aktörer. Exempel på ytterligare aktörer som bör bli involverade är de som sysslar med nya och alternativa produkter baserade på vedfibern, samhällsutveckling, omvärldsanalyser, logistik samt den finansiella sektorn.

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Kerstin Niblaeus
Preses

Carl-Anders Helander
Akademisekreterare och VD